

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/115/2008

PARTIE BLIŻSZE I DALSZE – IDENTYFIKACJE PARTYJNE POLAKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

Od ubiegłorocznych wyborów parlamentarnych sytuacja na polskiej scenie politycznej jest bardzo stabilna. Największym poparciem Polaków cieszy się Platforma Obywatelska, która – mimo iż jest główną partią rządzącą – uzyskuje w sondażach wyjątkowe jak na nasze warunki notowania. Liczba zwolenników najsilniejszej partii opozycyjnej – Prawa i Sprawiedliwości – jest prawie o połowę mniejsza. Wyniki dwóch pozostałych ugrupowań, które mają swoich przedstawicieli w parlamencie – Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Polskiego Stronnictwa Ludowego – są bliskie granicy wyborczego progu. Jak Polacy odnajdują się w tym quasi-dwupartyjnym układzie – czy czują się związani z którymś z ugrupowań, czy mają poczucie, że któraś partia jest im bliska i rzeczywiście ich reprezentuje? Zapytaliśmy ankietowanych o to w jednym z naszych ostatnich sondaży¹.

Ponad jedna trzecia respondentów (36%) dostrzega wśród istniejących ugrupowań takie, które może uważać za bliskie sobie. Dalsze 14% nie utożsamia się jednoznacznie z żadną z istniejących partii, ma jednak jakieś sympatie polityczne. Osoby te nie identyfikują się z żadnym ugrupowaniem tak dalece, by uznać je za bliskie sobie, jednak mogą wymienić takie, które „jest im nieco bliższe niż inne”. Co drugi Polak (50%) nie znajduje wśród partii funkcjonujących obecnie na naszej scenie politycznej żadnej, z którą choćby w niewielkim stopniu mógłby się utożsamiać.

Tabela 1

Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i):	Wskazania ankietowanych według terminów badań				
	III '98	XI '03	I '06	IV '07	VI '08
	w procentach				
– za bliską sobie	57	39	45	33	36
– nieco bliższą niż inne	16	14	14	13	14
Nie ma takiej partii	27	47	41	54	50

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (217) przeprowadzono w dniach od 6 do 9 czerwca 2008 roku na liczącej 1107 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W porównaniu z sytuacją sprzed ponad roku odsetek badanych skłonnych identyfikować się choćby w niewielkim stopniu z którymś ugrupowaniem funkcjonującym na scenie politycznej nieco wzrósł (o 3 punkty), nadal jednak pozostaje wyraźnie niższy niż przeszło dwa lata temu (spadek o 9 punktów). Różnica ta jest jeszcze bardziej widoczna w porównaniu z pomiarem sprzed przeszło dziesięciu lat. Natomiast od pięciu lat nie zmienia się odsetek badanych w słabym stopniu identyfikujących się z którymś z ugrupowań działających na naszej scenie. Wysoki, choć minimalnie niższy niż rok temu, pozostaje odsetek badanych nieznajdujących w aktualnej ofercie politycznej żadnej formacji, z którą choć trochę mogliby się identyfikować.

O poczuciu alienacji wobec partii politycznych częściej można mówić w przypadku kobiet niż mężczyzn. Do grupy nieznajdującej wśród ugrupowań naszej sceny politycznej takiego, które byłoby im bliskie, częściej zaliczają się osoby młode (do 34 roku życia) niż starsi respondenci, częściej też mieszkańcy wsi oraz badani z wykształceniem podstawowym. Prawie dwie trzecie spośród tych ostatnich nie identyfikuje się w najmniejszym stopniu z żadnym ugrupowaniem funkcjonującym na scenie politycznej. Dystansowaniu się wobec partii politycznych wyraźnie sprzyjają także niskie dochody na osobę w rodzinie i negatywne oceny własnej sytuacji materialnej. Wśród grup społeczno-zawodowych stosunkowo największe trudności w identyfikowaniu się z jakąkolwiek partią mają robotnicy niewykwalifikowani, bezrobotni, renciści oraz gospodynie domowe. Większość badanych w tych grupach nie znajduje wśród istniejących formacji politycznych żadnej, z którą mogliby się utożsamiać choćby w niewielkim stopniu.

Natomiast do grona osób, których preferencje są w relatywnie największym stopniu sprecyzowane i jednoznaczne, najczęściej zaliczają się osoby starsze (powyżej 55 roku życia). Zdolności do identyfikacji partyjnych wyraźnie sprzyja także wyższe wykształcenie. Spośród grup społeczno-zawodowych poczucie związku z którąś partią najczęściej deklarują przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, osoby pracujące na własny rachunek oraz – w nieco mniejszym stopniu – emeryci.

Brak identyfikacji politycznej wyraźnie idzie w parze z nieinteresowaniem się życiem politycznym w ogóle. Prawie cztery piąte badanych, którzy nie interesują się polityką, twierdzi, że żadnej partii nie mogą uznać za bliską sobie. Wśród osób w dużym stopniu interesujących się polityką prawie dwie trzecie znajduje ugrupowanie, z którym się utożsamia. Warto jednak zauważyć, że odsetek silnych identyfikacji partyjnych w tej grupie jest obecnie najniższy od 1998 roku.

Tabela 2

Zainteresowanie polityką	Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i) za bliską sobie?									
	Tak					Nie				
	III'98	XI'03	I'06	IV'07	VI'08	III'98	XI'03	I'06	IV'07	VI'08
	w procentach									
Duże	83	65	68	67	63	17	35	32	33	37
Średnie	68	47	53	39	45	32	53	47	61	55
Nikłe bądź żadne	38	22	27	19	21	62	78	73	81	79

Większą łatwość utożsamiania się z którąś z partii politycznych – co zrozumiałe – mają osoby o sprecyzowanych poglądach politycznych. O ile większość respondentów deklarujących lewicowe czy prawicowe sympatie odnajduje wśród istniejących ugrupowań takie, które uznaje za bliskie sobie lub choćby nieco bliższe niż inne, o tyle spośród badanych nieumiejących określić swoich poglądów politycznych deklaracje takie składa tylko co czwarty, natomiast zdecydowana większość nie utożsamia się z żadnym z nich.

Tabela 3

Deklarowane poglądy polityczne	Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i):					
	za bliską sobie		nieco bliższą niż inne		Nie ma takiej partii	
	IV '07	VI '08	IV '07	VI '08	IV '07	VI '08
	w procentach					
Lewicowe	46	50	17	22	37	28
Centrowe	29	29	18	15	53	55
Prawicowe	52	52	14	14	34	34
Trudno powiedzieć	14	17	5	9	81	74

Partię, z którą w pełni może się identyfikować, ma obecnie ponad połowa zwolenników prawicy (52%) i co druga osoba o orientacji lewicowej (50%). Zatem obecna oferta polityczna niemal w takim samym stopniu spełnia oczekiwania respondentów o prawicowych i lewicowych przekonaniach. Przed ponad rokiem, a w jeszcze większym stopniu – dwoma laty, zwolennicy lewicy i prawicy znacznie bardziej różnili się pod tym względem. Zdolność do pełnej identyfikacji partyjnej w wyraźnie większym stopniu była udziałem osób o przekonaniach prawicowych niż lewicowych. Jednak w omawianym okresie sukcesywnie ubywało osób deklarujących lewicowe poglądy polityczne, rosła zaś liczba tych, którzy określają swoje przekonania jako prawicowe. Obecnie do zwolenników lewicy zalicza się zaledwie 11% ankietowanych, a sympatyków prawicy jest trzykrotnie więcej (33%). Jeszcze przed rokiem proporcje te były jak 1:2. W sumie można zatem stwierdzić, że oferta lewej strony sceny politycznej w większym stopniu niż przed rokiem spełnia oczekiwania

osób o lewicowych przekonaniach, tyle że ten elektorat mocno się skurczył, co także w dużej mierze jest pochodną relatywnie słabej pozycji ugrupowań tej orientacji na scenie politycznej.

Połowa Polaków, którzy mniej lub bardziej wyraźnie identyfikują się z którąś partią działającą na naszej scenie, jako przedmiot swojej identyfikacji wybiera najczęściej dwie partie – najsilniejsze, a zarazem wyznaczające najbardziej wyraźną linię podziałów politycznych – PO albo PiS. W wypowiedziach badanych wymieniających partię, którą uznają za bliską sobie, najczęściej pojawiała się PO (47%), a wyraźnie rzadziej (27%) – PiS. W sumie zwolennicy obu tych ugrupowań stanowią prawie trzy czwarte wszystkich tych, którzy w ogóle skłonni są identyfikować się z jakąkolwiek formacją polityczną.

Tabela 4

Partie i ugrupowania wymieniane przez respondentów	Partie i ugrupowania uważane	
	za bliskie respondentom (N=395)	za nieco bliższe niż inne (N=160)
	w procentach	
Platforma Obywatelska RP	47	56
Prawo i Sprawiedliwość	27	21
Sojusz Lewicy Demokratycznej	10	5
Polskie Stronnictwo Ludowe	5	7
Samoobrona	3	1
Liga Polskich Rodzin	2	1
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	1	0
Partia Demokratyczna – demokraci.pl	1	1
Partia Kobiet	1	4
Socjaldemokracja Polska	1	3
Unia Polityki Realnej	1	0
Polska Partia Pracy	(0,3)	1
Inne*	1	0
Ogółem	100	100

* Wśród wymienionych znalazły się: Prawica Rzeczypospolitej (0,3%), Unia Pracy (0,3%)

Na trzecim miejscu wśród partii najczęściej uznawanych za bliskie znalazł się SLD, wymieniany przez co dziesiątego respondenta identyfikującego się z jakąś partią (10%), a na kolejnym – PSL (5%). Tylko nieliczni ankietowani poczuli się do związków z Samoobroną (3%) oraz LPR (2%). Pozostałe ugrupowania były wymieniane sporadycznie – w wypowiedziach ankietowanych pojawiły się jeszcze: SdPi, KPEiR, Partia Kobiet, Partia Demokratyczna – demokraci.pl i UPR.

W grupie osób słabiej identyfikujących się z którąś partią i umiejących określić swoje sympatie dopiero w ujęciu względnym, czyli na tle innych ugrupowań, układ jest taki sam, aczkolwiek przewaga PO nad konkurentami jest jeszcze bardziej wyraźna. Rządząca partia

zbiera zdecydowanie najwięcej punktów (56%) i pod względem liczby „umiarkowanych” sympatyków wyraźnie już dystansuje PiS (21%). Znacznie mniej liczna grupa badanych skłania się ku PSL (7%) i SLD (5%), a jeszcze mniej zwolenników mają Partia Kobiet (4%) i SdPI (3%).

Porównanie obecnych deklaracji z uzyskanymi w pomiarze sprzed ponad roku pozwala stwierdzić, że dystans między PO a PiS zdecydowanie się zwiększył. W tym czasie wyraźnie wzrosła liczba ankietowanych w pełni utożsamiających się z PO (o 11 punktów procentowych), gdy tymczasem odsetek osób równie silnie identyfikujących się z PiS zmalał o 4 punkty. Podobnie, deklaracje ankietowanych nie w pełni zdecydowanych co do swoich politycznych wyborów pozwalają stwierdzić, że potencjalne zaplecze wyborcze PO wyraźnie się powiększyło (wzrost o 13 punktów), podczas gdy liczba potencjalnych zwolenników PiS obniżyła się o 2 punkty. Tym samym PO zdecydowanie umocniło się na pozycji lidera na liście najbardziej popularnych ugrupowań. Wśród pozostałych partii obserwujemy stabilną liczbę osób utożsamiających się z SLD, przy jednoczesnym spadku liczby potencjalnych sympatyków tej partii. Na niższym poziomie ustabilizowała się także liczba zwolenników PSL, choć potencjalne zaplecze tej partii jest nieco większe niż w przypadku SLD.

Tabela 5

Partie i ugrupowania wymieniane przez respondentów	Partie i ugrupowania uważane			
	za bliskie respondentom		za nieco bliższe niż inne	
	IV '07 (N=307)	VI '08 (N=395)	IV '07 (N=119)	VI '08 (N=160)
	w procentach			
Platforma Obywatelska RP	36	47	43	56
Prawo i Sprawiedliwość	31	27	23	21
Sojusz Lewicy Demokratycznej	10	10	13	5
Polskie Stronnictwo Ludowe	5	5	4	7
Samobrona	8	3	6	1
Liga Polskich Rodzin	4	2	1	1
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	1	1	3	0
Partia Demokratyczna – demokraci.pl	(0,4)	1	1	1
Partia Kobiet	-	1	-	4
Socjaldemokracja Polska	(0,4)	1	2	3
Unia Polityki Realnej	(0,3)	1	0	0
Inna partia	1	1	1	0

Jest zrozumiałe, że poczucie więzi i sympatie dla konkretnych ugrupowań w dużej mierze przekładają się na deklaracje poparcia dla nich w ewentualnych wyborach, toteż uszeregowanie partii pod względem bliskości jest w dużej mierze zbliżone do aktualnego

układu preferencji partyjnych. Ugrupowania uzyskujące obecnie w sondażach najwyższe notowania znacznie częściej są uznawane za bliskie niż te, które mają obecnie mniejsze czy wręcz marginalne poparcie.

Tylko połowa Polaków czuje się w takim stopniu politycznie reprezentowana przez któreś z ugrupowań funkcjonujących na naszej scenie, że się z nim mniej lub bardziej wyraźnie utożsamia. Przy czym nieco ponad jedna trzecia badanych wyraźnie identyfikuje się z którymś z ugrupowań, natomiast pozostali dostrzegają taki związek tylko względnie, na tle innych partii i – być może – traktują jako wybór mniejszego zła. Druga połowa Polaków nie znajduje na scenie politycznej żadnej partii, którą mogłaby pod jakimkolwiek względem uznać za bliską sobie.

W ciągu ostatniego roku polska scena polityczna, jeśli chodzi o możliwość wyboru, wyraźnie się skurczyła i wiele wskazuje, że może się kurczyć nadal. O ile jeszcze rok czy dwa lata temu dwie najbardziej liczące się partie – PO i PiS – zebrały łącznie po 67% głosów osób wyraźnie się z nimi identyfikujących oraz 68% w 2006 i 66% w 2007 roku wśród respondentów określających swoje identyfikacje jako słabe, o tyle obecnie obie partie są uznawane za „bliskie” łącznie przez 74% ankietowanych, a za „trochę bliższe niż inne” przez 77% badanych. Z jednej strony polityczny upadek Samoobrony i LPR, a także perturbacje na lewicy, a z drugiej – obowiązujący system finansowania partii politycznych, preferujący już istniejących graczy, spowodowały dalszą ewolucję systemu politycznego w kierunku układu dwupartyjnego. Oznacza to, że dla innych ugrupowań pozostaje coraz mniej miejsca, a ich sytuacja staje się coraz bardziej trudna.

Od 2006 roku Polacy systematycznie przekonują się do PO. Liczba ankietowanych wyraźnie utożsamiających się z tym ugrupowaniem wzrastała co piętnaście miesięcy o 11 punktów procentowych. Jednocześnie liczba „słabych” zwolenników tej partii, stanowiących jej potencjalne zaplecze, wzrosła o 20 punktów procentowych w 2007 i o 13 punktów w 2008 roku. Przeciwny trend obserwujemy w przypadku PiSu. Od dwóch lat maleje zarówno liczba osób identyfikujących się z tą partią (o 11 punktów procentowych w 2007, o 4 punkty w 2008 roku), jak i stanowiących jej potencjalne zaplecze polityczne (o 22 punkty procentowe

w 2007, o 2 punkty w 2008 roku). Można powiedzieć, że jeśli chodzi o zdolność pozyskiwania zwolenników partia ta znalazła się w ślepej uliczce i trudno przewidzieć, czy w najbliższej przyszłości odzyska wpływy. Sytuacja SLD po wyjściu z koalicji LiD także nie wygląda dobrze. SLD dysponuje obecnie mniejszą liczbą zwolenników w pełni identyfikujących się z tą partią, niż miało to miejsce w przypadku LiDu². Jednocześnie potencjalne zaplecze Sojuszu jest nie tylko mniejsze niż w przypadku całego LiDu, ale także zdecydowanie mniejsze niż w przypadku samego SLD należącego do LiDu. Natomiast, co ciekawe, w tym wymiarze polepszyły się perspektywy PSL, którego „słabi” zwolennicy są nieco liczniejsi niż w przypadku SLD.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

---

² Zob. komunikat CBOS „Partie bliższe i dalsze – identyfikacje partyjne Polaków”, maj 2007.

A N E K S

Tabela 1. Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i): 1 - za bliską sobie; 2 - nieco bliższą niż inne; 3 - Nie ma takiej partii

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	36	14	50	1103
Płeć				
Mężczyźni	41	16	43	524
Kobiety	32	12	57	579
Wiek				
18-24 lata	26	16	58	160
25-34	29	18	53	203
35-44	37	17	47	159
45-54	36	15	50	204
55-64	44	11	45	177
65 lat i więcej	43	8	49	200
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	15	57	412
Miasto do 20 tys.	42	9	49	152
20-100 tys.	41	11	48	214
101-500 tys.	37	17	46	171
501 tys. i więcej mieszk.	41	17	41	154
Wykształcenie				
Podstawowe	26	10	64	292
Zasadnicze zawodowe	39	13	48	285
Średnie	37	16	48	372
Wyższe	46	21	33	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	48	26	25	84
Prac. umysł. niż. szczebla	40	15	45	103
Pracownicy fiz.- umysł.	25	19	56	99
Robotnicy wykwalifikowani	43	14	43	115
Robotnicy niewykwalifik.	30	5	65	60
Rolnicy	41	11	48	59
Pracujący na własny rach.	46	22	32	34
Bierni zawodowo				
Renciści	27	9	64	70
Emeryci	42	10	48	254
Uczniowie i studenci	25	20	55	90
Bezrobotni	24	10	66	75
Gospodynie domowe i inni	26	15	60	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	42	18	40	159
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	34	16	50	104
sekt. pryw. poza rolnict.	38	18	44	233
prywatnym gosp. rolnym	36	14	50	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	24	7	69	54
301-500	44	15	41	108
501-900	38	13	49	192
901-1200	47	11	41	118
Powyżej 1200 zł	45	21	34	159
Ocena własnych war. mater.				
Złe	32	10	58	233
Średnie	32	14	53	464
Dobre	42	16	42	405
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	46	13	40	64
Raz w tygodniu	36	13	51	566
1-2 razy w miesiącu	34	13	53	164
Kilka razy w roku	31	18	51	212
W ogóle nie uczestniczy	45	13	42	97
Poglądy polityczne				
Lewica	50	22	28	126
Centrum	29	15	55	313
Prawica	52	14	34	366
Trudno powiedzieć	17	9	74	298